

EUROOPA
KOMISJON

EUROOPA LIIDU VÄLISASJADE JA
JULGEOLEKUPOLIITIKA KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 15.5.2012
JOIN(2012) 14 final

**ÜHISTEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa uue naabruspoliitika rakendamise tulemused

{SWD(2012) 110 final}
{SWD(2012) 111 final}
{SWD(2012) 112 final}
{SWD(2012) 113 final}
{SWD(2012) 114 final}
{SWD(2012) 115 final}
{SWD(2012) 116 final}
{SWD(2012) 117 final}
{SWD(2012) 118 final}
{SWD(2012) 119 final}
{SWD(2012) 120 final}
{SWD(2012) 121 final}
{SWD(2012) 122 final}
{SWD(2012) 123 final}
{SWD(2012) 124 final}

ÜHISTEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Euroopa uue naabruspoliitika rakendamise tulemused

SISSEJUHATUS

EL reageeris kiiresti mitmele sündmusele, mis toimusid eelmisel aastal tema naabruskonnas, eelkõige Vahemere lõunapiirkonnas, kuid ka Ida-Euroopas. Juba mõni nädal hiljem andsid liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ning Euroopa Komisjon välja ühisteatise, mis käsitleb partnerlust Vahemere piirkonna riikidega demokraatia ja ühise heaolu nimel. Selles on esitatud meetmed, mida on vaja neid ajaloolisi sündmusi arvestades võtta. Läbi vaadati ka naabruspoliitika. Kõige selle tulemusena koostati „Uus lähenemisviis muutuvale naabrusele”¹. Niimoodi saadeti Vahemere lõunapiirkonna elanikele selge ja solidaarne sõnum, et Euroopa toetab nende püüdusi demokraatia, inimväärikuse ja heaolu poole ning nende õigust saada kaitset tagakiusamise eest. Euroopa pakub ka oma kogemusi ja teadmisi, et aidata neil lahendada probleeme, mis tekivad autoritaarselt korralt üleminekul demokraatiale. See on olnud uue Euroopa välisteenistuse ja Euroopa Komisjoni peamine prioriteet. Idapartnerluse raames saavutatule põhinev uus poliitika oli ka vastus ELi Ida-Euroopa partnerite soovile elavdada poliitilist ühinemist ja süvendada majanduslikku integratsiooni ELiga. Varssavis toimunud idapartnerluse tippkohtumist pärvinud edu ja tippkohtumise ühisdeklaratsioon andsid uue käsituse rakendamisele hoogu veelgi juurde.

Poliitika põhineb uutel elementidel, sealhulgas põhimõttel, mille kohaselt **oleneb toetus tehtud edusammudest**, ELi ja tema partnerite **vastastikuse vastutuse** olulisusel, vajadusel **partnerluste** järele mitte üksnes valitsuste, vaid ka kodanikuühiskonnaga (nt valitsusvälised organisatsioonid, ettevõtjad, akadeemilised ringkonnad, meedia, ametiühingud ja usulised rühmitused) ning **naiste erirolli** tunnustamisel poliitika ja ühiskonna ümberkujundamisel.

Uues Euroopa naabruspoliitika käsituses tunnustatakse ka **diferentseerimise** olulisust ja suhete arendamist vastavalt partnerite seatud eesmärkidele. Seepärast võetakse selles arvesse iga partneri eripära ja partnerite endi reformiteid. Uus poliitika on paindlikum ja sellega on ette nähtud raamistik tegutsemiseks vastavalt vajadusele, sobitades kokku riikide konkreetsed nõuded, nende edusammud reformide elluviimisel ja selle, millist partnerlust nad ELiga soovivad.

Käesolevas liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ning Euroopa Komisjoni ühisteatise hinnatakse aasta tagasi kasutusele võetud uue käsituse rakendamist. Teatisele on lisatud talituste mitu ühist töödokumenti². Nendest nähtub, et EL on tegutsenud oma poliitika uute aluste loomisel kiiresti ning enamik partnerriike on nendele reageerinud positiivselt, näidates üles valmisolekut korraldada varasemast suurema otsusekindlusega poliitilist ja majandusreformi ja tihendada suhteid ELiga.

¹ KOM (2011)303, 25.5.2011.

² Teatisele on lisatud järgmised dokumendid: 12 riigi eduaruanded, milles hinnatakse Euroopa naabruspoliitika rakendamist 2011. aastal 12 naabruspoliitikaga hõlmatud riigis, kellega on kokku lepitud Euroopa naabruspoliitika tegevuskava või samaväärne dokument; kaks piirkondlikku eduaruannet, milles antakse ülevaade 2011. aastal idapartnerluse ning demokraatia ja ühise heaolu nimel loodud partnerluse elluviimisel tehtud edusammudest; ja statistikat sisaldav lisa.

Mitmed uuendused on olnud eriti olulised:

- 2011. aasta juulis nimetas nõukogu ametisse Vahemere lõunapiirkonna eriesindaja. Koos komisjoni ja Euroopa välisteenistusega on uus ELi eriesindaja edendanud ELi tegevust poliitilise dialoogi pidamise ja majanduskoostöö kaudu kõigi partneritega, kes on selles piirkonnas kaasatud demokratiseerimise protsessi, tõhustades sel viisil liidu tegevust ja suurendades selle nähtavust. Nende eesmärkide saavutamiseks on moodustatud rakkerühm, kes teeb koostööd ELi partneritega, pakkudes riigispetsiifilisi teadmisi ja vahendeid ELi, selle liikmesriikidest, Euroopa Investeerimispangast, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangast ning muudest rahvusvahelistest finantsinstitutsioonidest ja erasektorist. ELi-Tuneesia ja ELi-Jordaania rakkerühmad on osunud demokraatiale üleminekul tõhusateks vahenditeks, mis on aidanud kiirendada toetuse ja finantsabi kätetoimetamist, kaasates hulgaliselt institutsioone. Rakkerühm toimib katalüsaatorina, võimaldades ELil süvendada oma suhteid riikidega viisil, mis on tulemustele orienteeritud, vajadustele kohandatud ja diferentseeritud.
- Komisjon on töötanud välja rahastamise katusprogrammid (SPRING lõunanaabruse ja EaPIC idanaabruse jaoks), et teha 2011. aastal lubatud lisavahendid kiiremini kättesaadavaks, toetamaks demokraatiale üleminekut, institutsioonide ülesehitamist ja suuremat majanduskasvu partnerriikides.
- Arvestades majanduse keerulisi väljavaateid Euroopas, on kõrge esindaja ja komisjon astunud julgeid samme finantsabi leidmiseks, et toetada üleminekut naabruskonnas muudest vahenditest kui liidu eelarvest. Euroopa Investeerimispangast parterriikidele antavate laenude ülemmäär tõsteti 1,15 miljardile eurole³ ning Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank laiendas oma tegutsemismandaati, et katta Vahemere lõuna- ja idapiirkonna riike.
- Septembris võeti kasutusele kodanikuühiskonna rahastamisvahend, mis hõlmab kogu naabruskonda. Rahastamisvahendi algne eelarve 2011. aastaks on 26 miljonit eurot ja 2012. aastaks on planeeritud sama suur summa.

Kuigi edasimineku ei ole olnud igal pool ühesugune, on mitmed partnerid alates eelmisest aastast astunud demokratiseerimise ja reformiprotsessi kiirendamiseks julgeid samme. Korraldatud on rohkem vabasid ja ausaid valimisi ning paremini on kaitstud põhi- ja inimõigusi. Küsimusi arutatakse varasemast rohkem avalike debattide käigus, mis suurendab valitsuste vastutust.

Toetus vastavalt tehtud edusammudele

Uue poliitika keskmes on põhimõte, mille kohaselt oleneb toetus tehtud edusammudest: üksnes partnerid, kes on valmis ette võtma poliitilisi reforme ja järgima inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi ühiseid universaalseid väärtusi, saavad osa ELi poliitika kõige kasulikumast osast, eelkõige (põhjalikel ja laiaulatuslikel vabakaubanduspiirkondadel põhinevast) majandusintegratsioonist, inimeste liikuvusest (liikuvuspartnerlus) ja suuremast ELi finantsabist. Sama loogika alusel on EL reageerinud inimõiguste ja demokraatia põhimõtete rikkumisele oma toetust vähendades.

³ 1 miljard eurot ELi lõunapoolsetele naabrusepoliitikaga hõlmatud riikidele ja 150 miljonit eurot ELi idapoolsetele naabrusepoliitikaga hõlmatud riikidele.

Põhimõte „toetus vastavalt tehtud edusammudele” praktikas

- Arvestades otsustavaid samme, mida *Tuneesia* on **demokraatiale ülemineku protsessis** teinud, kahekordistas EL oma finantsabi 80 miljonist eurost 2010. aastal 160 miljoni euroni 2011. aastal ning pakkus põhiseadusliku kogu valimiste korraldamiseks tehnilist abi.
- Läbirääkimised **põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduspiirkondade** loomise üle käivitati *Moldova Vabariigi* ja *Georgiaga* ning on käivitamisjärgus *Armeeniaga*. Nõukogu võttis vastu läbirääkimisjuhised põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduspiirkondade loomiseks *Egiptuse*, *Jordaania*, *Maroko* ja *Tuneesiaga*. Need lepingud parandavad partnerite majandusintegratsiooni ELi siseturul.
- Reageerimaks olukorra halvenemisele *Süürias*, otsustas EL **peatada finantsabi andmise** valitsusele ja **kehtestada sanktsioonid**. Kõrge esindaja ja komisjon on aktiivselt toetanud ÜRO ja Araabia Liiga vahelisi vahenduspüüdlusi. Komisjon annab humanitaarabi.
- EL sõlmis hiljuti liikuvuspartnerluse *Armeeniaga* ja plaanib sõlmida **liikuvuspartnerlused** *Maroko* ja *Tuneesiaga*.
- Selleks et jätkata partnerriikide reformipüüdluste toetamist, antakse olemasolevate riigipõhiste programmide täiendamiseks **670 miljonit eurot**. Need vahendid liiguvad kahe katusprogrammi kaudu (**SPRING** lõunanaabruse ja **EaPIC** idanaabruse jaoks)⁴ ja eraldatakse partnerriikidele, kes on jätkusuutliku demokraatia poole liikumisel teinud kõige suuremaid edusamme. Toetust on juba lubatud *Alžeeriale*, *Jordaaniale*, *Marokole* ja *Tuneesiale*.
- **Assotsieerimisleping** *Ukrainaga* on ratifitseeritud. Ukraina saavutused just ühiste väärtuste austamisel ja õigusriigi järgimisel on ELiga poliitilise ühinemise ja majandusintegratsiooni edenemise seisukohast määrava tähtsusega, eelkõige lepingu sõlmimise ja selle rakendamise taustal. Sellises kontekstis tekitavad opositsiooniliidrite vastu algatatud kohtumenetlused ja nende suhtes langetatud kohtuotsused muret õiglase kohtumenetluse ja kohtusüsteemi sõltumatuse pärast.
- Ametlikud 5+2 läbirääkimised **Moldova Vabariigis Transnistria konflikti** lahendamiseks on uuesti käima lükatud. Samal ajal on koostööd *Moldova Vabariigiga* tihendatud, EL on algatanud laiaulatuslike usaldust suurendavate meetmete võtmise ning *Transnistria* vastu kehtestatud ELi sanktsioone on järk-järgult läbi vaadatud. Samal ajal tunnustakse *Transnistria* uute juhtide konstruktiivset suhtumist.
- Selleks et väljendada oma sügavat muret inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi jätkuva puudumise üle *Valgevenes*, võttis EL vastu mitu **piiravat meetet** ja suunas suurema osa oma abist ümber kodanikuühiskonnale. EL alustas ka opositsiooni ja kodanikuühiskonnaga Euroopa dialoogi ajakohastamise üle.

EL teeb partneritega mitmes valdkondlikus küsimuses ELi normide ja standardite osas tihedat koostööd. Partnerid peavad reforme ellu viima tarmukamalt, sest need on kaasava sotsiaal-

⁴ SPRING (programm partnerluse, reformi ja kaasava majanduskasvu toetuseks); EaPIC (idapartnerluse integratsiooni ja koostöö programm).

majandusliku kasvu, töökohtade loomise (eriti noorte jaoks), vaesuse vähendamise ja välisinvesteeringute suurendamise mootorid. Sihipärane rahaline toetus, institutsioonide suutlikkuse arendamine, tõhustatud dialoog valdkondliku poliitika üle ning programmide ja ametite järgjärguline avanemine annavad ELile ja partnerriikidele võimaluse asuda keerukaid probleeme jõuliselt lahendama, tehes raskeid valikuid ja võttes meetmeid vähemkindlustatud kodanike kaitseks.

Partnerlus ühiskondadega

EL on püüdnud järjest rohkem kaasata **kodanikuühiskonda** kõigis naabruspoliitikaga hõlmatud riikides, sealhulgas riikides, mille suhtes EL on kehtestanud sanktsioonid või kus finantsabi on peatatud. Nii partnerriigid kui ka kohalikud ja rahvusvahelised kodanikuühiskonna organisatsioonid on sellisesse kaasamisse suhtunud üldjuhul positiivselt. ELil on kavas sellesuunalist tööd laiendada, eelkõige kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamise kaudu tegevuskavade või sarnaste dokumentide ettevalmistamisse ja nende rakendamise üle järelevalve teostamisse.

Konkreetsed sammud kodanikuühiskonnaga partnerluse loomiseks

- 2011. aasta septembris loodi **kodanikuühiskonna rahastamisvahend**, mis hõlmab kogu naabruskonda. Selle algne eelarve 2011. aastaks oli 26 miljonit eurot ning 2012. ja 2013. aastaks on planeeritud sama suured summad.
- Idapartnerluse raames peetavaid inimõiguste dialooge täiendati ühiste kodanikuühiskonna seminaridega ning **idapartnerluse kodanikeühenduste foorumist** on saanud kõigi nelja mitmepoolse platvormi alaline liige.
- Lõunanaabruse raames on EL suurendanud oma toetust **Anna Lindhi nimelisele fondile**, kes püüab piirkonna kodanikuühiskonda mobiliseerida ja elavdada.
- Euroopa Nõukogu on naabruspiirkonnas oma kaasatust suurendanud. Pärast idanaabruse raames nõukogu töö toetamiseks loodud esimest rahastamisvahendit otsustas komisjon luua uue, 4,8 miljoni euro suuruse eelarvega rahastamisvahendi, et toetada Euroopa Nõukogu tegevust Vahemere lõunapiirkonna riikides.
- **Sõnavabaduse** edendamiseks algatas EL strateegia „No disconnect”, et aidata kodanikuühiskonna organisatsioonidel ja tavakodanikel tulla toime elektroonilise kommunikatsioonitehnoloogiale juurdepääsu meelevaldse katkestamisega.
- 2011. aasta detsembris jõudis nõukogu kokkuleppele **Euroopa demokraatia rahastu** loomise peamistes põhimõtetes. See rahastu keskendub esialgu suures osas ELi naabruskonnale.
- Paralleelselt abi peatamise ja ümbersuunamisega on EL suurendanud oma **finantsabi** kodanikuühiskonna organisatsioonidele riikides, kus inimõiguste rikkumine kestab.
- ELi on ka pakkunud võimalust läbi rääkida *Valgevenega viisalihtsustuslepingu ja tagasivõtulepingu* üle, et hõlbustada inimeste vahelisi suhteid. *Valgevene* ametiasutused ei ole siiani ELi pakkumisele reageerinud. ELi liikmesriigid püüavad optimaalselt ära kasutada viisaeeskirjade paindlikkust, et kaotada ja vähendada viisatasusid teatavate Valgevene kodanike kategooriate jaoks või konkreetsete üksikjuhtumite korral.

- EL suurendab võimalusi **kõrgharidussüsteemide**, akadeemilise **liikuvuse** ja **noortevahetuse** moderniseerimiseks. 2012. ja 2013. aastal kahekordistatakse naabruspoliitikaga hõlmatud riikide osalemise rahastamist ELi kõrgharidusalastes koostööprogrammides ning noortevahetuseks ja noorsootöötajate võrgustiku jaoks pakutakse lisavõimalusi. Lisaks on algatatud või ollakse algatamas mitmeid piirkondlikke dialooge haridus-, noorte- ja kultuuripoliitika valdkonnas.

Vastastikune vastutus

Põhimõtte „toetus vastavalt tehtud edusammudele” alusel on EL partnerriikidega konsulteerides kohandanud oma poliitikavahendeid, et edendada vastastikust vastutust ning muuta poliitiline dialoog interaktiivsemaks ja vahetumaks.

Vahendid vastastikuse vastustuse suurendamiseks

- Sagedasemad ametlikud ja mitteametlikud kontaktid ning dialoogid poliitilisel tasandil annavad võimaluse tõhustada partnerriikides reformi ja sellega seotud ELi toetuse **poliitilist juhtimist**.
- Alates käesolevast aastast muutuvad **riikide kohta koostatavad eduaruanded** eelkõige süva- ja jätkusuutliku demokraatia suunas tehtud edusammude osas otsustavamaks. Eduaruannete abil on võimalik rakendada stiimulitel põhinevat käsitust ja luua tugevam seos ELi käsituse kõigi asjaomaste aspektide, sealhulgas finantsabiga. Aruannetes antakse partnerriigile soovitusel ja kutsutakse teda üles neid järgima.
- **Kohtumisi on olnud rohkem** igal tasandil – kõrgematest ametnikest sidusrühmade ja kodanikuühiskonna organisatsioonideni välja. Partnerriikide esindajatele on antud võimalus väljendada oma seisukohti uue käsituse rakendamise kohta ja anda tagasisidet selle kohta, kuidas EL on oma lubadusi täitnud. Sellised kohtumised hakkavad toimuma korrapärasemalt.

1. ARENGUD NAABRUSKONNA RIIKIDES

1.1 Aasta täis kiireid, kuid ebahütlaseid edusamme

Pärast aastatepikkust seisakut on demokraatia naabruskonnas järjest tugevamalt juurdumas. Sellist suundumust innustasid eelmisel aastal Põhja-Aafrikas toimunud demokraatlikud revolutsioonid. Nii mõneski riigis on korraldatud seaduslikke valimisi, millest on osa võtnud eri poliitilised parteid. Üldsuundumus näitab liikumist demokraatia, vastutustundlikuma valitsemisvormi ning parema inimõiguste ja põhivabaduste järgimise suunas. Samal ajal on ka poliitiliste reformide jätkusuutlikkuse seisukohast olulisi valdkondi, kus edusammud on olnud tagasihoidlikumad. Mõnes riigis on edasimineku seisukohast või võib täheldada isegi tagasimineku märke.

Riikides, kus struktuurireforme on tehtud, on need aidanud vähendada vaesust ja ligi meelitada välisinvesteeringuid, kuid olulised sotsiaalprobleemid on endiselt lahendamata. Jätkuv lähendamine ELi normide ja standarditega on hoolimata ebasoodsast majanduskliimast aidanud tugevdada kaubandussuhteid. Järjest tihedam valdkondlik koostöö ELiga aitab kõrvaldada kitsaskohti transpordi- ja energiavaldkonnas ja lahendada keskkonna- ja kliimaprobleeme.

1.2 Jätkusuutlike demokraatlike ühiskondade ülesehitamine

Egiptuses, Jordaania, Marokos ja Tuneesias on pooleli **põhiseaduslik reform**, mille eesmärk on edendada valitsuse vastutust demokraatlikult valitud parlamentide ees, tugevdada kohtusüsteemi sõltumatust ja kõrvaldada muud takistused laiemale osalemisele poliitilises elus. *Tuneesias* valiti põhiseaduslik assamblee **demokraatlike ja usaldusväärsete valimiste** teel esimest korda pärast riigi iseseisvumist. Samamoodi valiti *Egiptuses* ja *Marokos* parlament üldiselt vabalt ja läbipaistvalt.

Sõnavabadust ning ühinemis- ja kogunemisvabadust järgitakse üldjoontes võrreldes minevikuga rohkem. *Moldova Vabariigis* ja nüüd ka *Tuneesias* on ühinemis- ja kogunemisvabadust käsitlevad õiguslikud raamistikud rahuldavad. Kuid naabruskonnas on veel palju ära teha, et tagada selle vabaduse täielik kinnistumine seadustähes ja praktikas ning kindlustada **kodanikuühiskonnale** mänguruum, et ta saaks täita oma äärmiselt olulist rolli. *Egiptuses* võib täheldada poliitikamaastiku teatavat avanemist, kuigi sõnavabaduse, kodanikuühiskonna tegevuse ja rahumeelsete meeleavalduste vastu kasutatakse sageli repressioone. *Aserbaidžaanis* piiratakse kodanikuvabadusi jätkuvalt väga rängalt.

Järjest rohkem tähelepanu pööratakse **korruptsioonile**, isegi kui julgetele poliitilistele avaldustele ei järgne alati otsustavat tegutsemist. Kui asutakse siiski otsustavalt tegutsema, nagu näiteks *Georgias*, aitab see kaasa õigusriigi järgimisele ja aitab kehtestada ettevõtluskeskkonna, mis julgustab ettevõtjaid ja meelitab ligi välisinvesteeringuid.

Kogu naabruskonnas tuleb rohkem pingutada, et tõhus, erapooletu ja **sõltumatu kohtusüsteem** jälgiks õigusriigi järgimist ning tagaks võrdse juurdepääsu õigusemõistmisele, samuti nõuetekohase menetluse ja **õiglaste kohtumõistmise** standardite järgimise, ning et viidaks ellu **julgeolekusektori reformi**. Kuigi demokraatiale ülemineku protsess ja põhiseaduslik reform on käimas mitmes naabruspoliitikaga hõlmatud riigis, ei ole see veel kaasa toonud kiiremat, läbipaistvamat ja õiglastemat kohtumõistmist ega suuremat kindlustunnet. *Egiptuses* mõistetakse tsiviilisikute üle kohut endiselt sõjaväekohtutes.

Jätkusuutliku demokraatia ülesehitamine tähendab ka **soolist võrdõiguslikkust** ning naiste suuremat osalemist poliitikas ja majanduselus. Mõnes riigis on leidnud õigussätteid, mis on vastu võetud parlamentide tasakaalustatute koosseisude tagamiseks, praktikas vastuseisu, ning ei ole seetõttu saavutanud soovitud mõju. **Kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel** on oluline osa elanikkonna ja institutsioonide vahelise lõhe vähendamisel, edendades kohalikul tasandil poliitilises elus osalemise kultuuri ja tagades, et poliitilistes otsustes võetakse arvesse kohalikke vajadusi.

Edusamme on tehtud ka **muude inimõiguste** järgimisel. *Tuneesia* on ratifitseerinud mitu oluliste inimõiguste konventsioonide fakultatiivprotokolli. *Maroko* ja *Tuneesia* on ratifitseerinud piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärlikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivprotokolli. *Armeenias* ja *Marokos* austatakse järjest enam vähemuste õigusi. Samas kasutavad mitme riigi julgeolekujõud jätkuvalt piinamist ning väärlikust alandavat ja ebainimlikku kohtlemist. Samamoodi on jätkuvalt laialt levinud diskrimineerimine usutunnistuse või veendumuste, etniliste päritolu või seksuaalse sättumuse alusel ning mitmes riigis on endiselt suureks probleemiks inimkaubandus.

Olukord *Valgevenes* on 2010. aastal pärast presidendivalimisi toimunud opositsiooni ja kodanikuühiskonna mahasurumist viimase aasta jooksul oluliselt halvenenud. EL on olnud sunnitud kehtestama uuesti sanktsioonid ja need rangemaks muutma. EL on olukorra pärast

Valgevenes tõsiselt mures: ametivõimud on keeldunud vabastamast ja rehabiliteerimast kõiki poliitilisi vange ning lõpetamast opositsiooni, meedia ja kodanikuühiskonna rõhumist. Valgevene ametivõimud ei ole siiani reageerinud ELi pakkumisele pidada läbirääkimisi viisalihtsustuslepingu ja tagasivõtulepingu üle, jättes seeläbi oma kodanikud ilma eelisest reisida ELi lihtsustatud korras. Tingimused Valgevene täiel määral osalemiseks Euroopa naabruspoliitikas ei ole täidetud. Ta osaleb üksnes idapartnerluse mitmepoolses mõõtnes. EL on kindel oma otsuses tugevdada partnerlust *Valgevene* inimestega ja pakub suuremat tuge kodanikuühiskonna organisatsioonidele.

Alžeeria on alustanud poliitilist reformi, mille tulemusel on 2012. aasta alguses vastu võetud mitu uut seadust, mis käsitlevad valimisi, naiste osalemist valitud kogudes, ühendustes, meedias ja poliitilistes parteides, samuti detsentraliseerimist ja poliitiliste mandaatide omavahelist kokkusobimatust. Pärast 10. mail toimuvaid seadusandliku kogu valimisi on oodata põhiseaduse läbivaatamist. Nüüd, kui Euroopa naabruspoliitika uueks käsituseks on keskendumine kohandamisele ja diferentseerimisele, on *Alžeeria* otsustanud sellega ühineda. Arutelud **Euroopa naabruspoliitika tegevuskava** üle on juba alanud.

Olukord *Liibüas* on pärast kodusõja lõppu järg-järgult stabiliseerumas. EL toetab üleminekuprotsessi ja vaatab ametiasutustega koos korrapäraselt läbi inimõigustega seotud küsimusi. EL on valmis pidama Liibüa uute võimudega läbirääkimisi lepingulise kokkuleppe üle ning arutama selles kontekstis Liibüa võimalikku osalemist Euroopa naabruspoliitikas, eeldusel et riik pühendub ühistele demokraatlikele väärtustele, õigusriigile ja inimõiguste austamisele.

1.3 Konfliktid

Pikaajalistele konfliktidele rahumeelsete lahenduste leidmine on peamiseks ülesandeks kogu naabruskonnas. Peamine vastutus selle eest lasub vaenupooltel, kes peavad rohkem pingutama, et jõuda kompromissi teel kokkuleppeni. Ilma selleta ei saa oodata, et vahenduspiüüdlused rahvusvaheliste kogukondade väljatöötatud formaatides viiksid läbimurdeni. Euroopa naabruspoliitika kogu potentsiaali ärakasutamine eeldab ajaomastelt naabruskonna riikidelt usutavamaid ja tõhusamaid pingutusi, et konflikt lõpuks lahendada. EL on valmis pakkuma oma toetust kokkulepete eluviimiseks, niipea kui nendes on kokku lepitud.

Süürias on EL mõistnud sügavalt hukka süstemaatilise inimõiguste rikkumise Süüria võimude poolt. EL on kutsunud president Assadi üles astuma kõrvale, et riigis saaks toimuda rahumeelne ja demokraatlik üleminek. EL ja selle liikmesriigid ÜRO Julgeolekunõukogus ei jätnud kasutama ühtegi võimalust, et panna rahvusvaheline kogukond rääkima ühel häälel ja tagada täielik toetus Araabia Riikide Liiga ühise eriesindaja Kofi Annani plaanile. Kõrge esindaja ja Euroopa välisteenistus osalesid Süüria Rahva Sõprade Grupi kohtumistel. Kõrge esindaja kutsus korrapäraselt kokku kriisiplatvormi, tuues kokku kõik asjaomased Euroopa välisteenistuse ja komisjoni talitused (sanktsioonid, humanitaarabi, arengukoostöö, kontaktid delegatsioonidega ja toetus ÜRO-le). Kriisile reageerides peatas EL igasuguse koostöö, kehtestas piiravad meetmed ning vaatas neid pidevalt läbi. EL jättis alles üksnes abi, millest tõuseb kasu Süüria elanikkonnale, üliõpilastele, inimõiguste kaitsjatele ja opositsioonile. EL eraldas Süüriale ja kriisist mõjutatud naaberriikidele humanitaarabi korras 10 miljonit eurot. Samuti on EL teinud tihedat koostööd Süüria naaberriikidega ja teinud ettepaneku võtta komisjoni erimeede, mis seisneb Euroopa naabrus- ja partnerlusinstrumendi vahenditest 23 miljoni euro reserveerimises, et konkreetselt toetada Süüria kodanikuühiskonda ning põgenikke ja kriisist mõjutatud elanikkonda naaberriikides.

ELi delegatsioon Damaskuses jäi avatuks, et toetada Süüria rahvast ja aidata koordineerida ELi vastust kriisile. ELi delegatsiooni juures töötab diplomaate mitmest liikmesriigist, kelle saatkonna tegevus on otsustatud peatada.

2011. aastal oli EL edukas nelikule uue hoo andmisel ja on jätkanud oma püüdlusi, et innustada nii *Iisraeli* kui ka *Palestiina omavalitsust* pöörduma läbirääkimiste laua juurde tagasi. 23. septembri avalduses kutsus nelik alustama viivitamata ja eeltingimusi seadmata uuesti otseseid kahepoolseid läbirääkimisi. Nende eesmärk on saavutada kokkulepe osapoolte kokku lepitud aja jooksul, kuid mitte hiljem kui 2012. aasta lõpuks. Samuti kutsus EL osapooli üles hoiduma provokatiivsetest tegudest ja juhtis veel kord tähelepanu tegevuskavas võetud kohustustele.

Tänu 5+2 liikmete, sealhulgas ELi ühistele pingutustele jätkati idanaabruse raames ametlikke läbirääkimisi Transnistria konflikti lahendamiseks positiivses õhkkonnas. Toimunud on mitu kõrgetasemelist kohtumist ja astutud on samme, et tõhustada usaldust suurendavaid meetmeid (nt Transnistria äriühingute võimalus end registreerida *Moldova Vabariigis* ning saada osa ühepoolsetest kaubandussoodustustest, vabastus registreerimistasust Transnistria külastamiseks, täiendavate usaldust suurendavate meetmete arutamiseks tööühma loomine ning tolli- ja raudteeasutuste vahelised arutelud kaupade ekspordi lihtsustamiseks). Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Minski rühma vahendatud *Armeenia* ja *Aserbaidžaan*i presidendi vahelistes läbirääkimistes Mägi-Karabahhi üle läbimurret ei toimunud. ELi, ÜRO ja OSCE ühise eesistumise all peetud Genfi kõnelused Abhaasia ja Lõuna-Osseetia üle jätkusid, eelkõige jõu mittekasutamise küsimuses.

1.4. Kaasav majandusareng ja kaubandus

ELi idanaabruses on majandus 2009. aasta kriisi järel elavnenud ja enamikus riikides on majanduskasv olnud püsiv. Tänu sellele on näiteks *Armeenial*, *Aserbaidžaanil* ja *Moldova Vabariigil* õnnestunud teha edusamme **vaesuse** ja tööpuuduse **vähendamisel**. *Moldova Vabariik* ja *Georgia* on viinud otsusekindlalt ellu ka **struktuurireforme**. Samal ajal on olukord *Ukrainas* surnud punktis ja Rahvusvahelise Valuutafondi riigipõhine programm ei ole edenenud kavakohaselt.

ELi lõunanaabruses on majanduskasv olnud aeglasem ja seda eelkõige nendes riikides, kus demokraatiale üleminekut on saatnud sotsiaalsed rahunused, streigid ja poliitiline ebastabiilsus, või kellel on konfliktid naaberriikidega. Kasvava **tööpuudusega** võitlemiseks ja täiendavate siserahutuste ärahoidmiseks on mitmed riigid lõdvendanud eelarvepoliitikat, suurendanud valitsemissektori kulutusi ja seeläbi eelarve puudujääki. Seda suundumust tuleb ohjeldada, et säilitada makromajanduse tasakaal ja ära hoida võimalikud riigivõla rahastamise probleemid. *Iisraelis* andsid protestid tunnistust laialt levinud murest sotsiaalse õigluse ning rikkuse kasvava ebavõrdse jaotamise üle. Nii nagu ELis, tuleb ka kogu naabruskonnas keskenduda majandusarengu **kaasavamaks** muutmisele, edendades sisemist sidusust ja tegeldes piirkondliku ja sotsiaalse tasakaalustamatuse küsimustega.

2. ELI KOOSTÖÖ PARTNERITEGA

2.1 Tulemuste aasta

Enamik partnerriike on päri uue rõhuasetusega suuremale diferentseeritusele ja vastastikusele vastutusele, näidates üles valmidust viia poliitilisi ja majandusreforme ellu suurema otsusekindlusega ja ennast ELiga tihedamalt siduda. Esimesed tulemused on juba näha.

Idanaabruses on maikuu teatis andnud idapartnerluse arendamiseks uut hoogu. Varssavis toimunud **idapartnerluse tippkohtumisel** tehti kokkuvõtte saavutatust ja kinnitati ELi poliitilisi kohustusi ja idanaabrite kohustust liikuda edasi süvendatud poliitilise ühinemise ja majandusintegratsiooni poole ning võeti kuulda teatavate riikide Euroopa-suunalisi püüdlusi ja valikuid. Tippkohtumisel lepiti kokku, et valmistatakse ette idapartnerluse tegevuskava,⁵ mis võetakse vastu käesoleva teatisega samal ajal ja milles antakse praktilised juhised rakendamise jälgimiseks kuni järgmise tippkohtumiseni, mis toimub 2013. aasta sügisel.

Idapartnerlus käivitati kolm aastat tagasi ja selle raames on oluliselt edasi liigutud. EL ja idapartnerid on tihendanud dialoogi inimõiguste üle. Läbirääkimisi assotsieerimislepingute üle on alustatud kõigi partneritega (välja arvatud *Valgevene*) ja *Ukrainaga* on need lõpule viidud. Läbirääkimised põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduspiirkondade üle edenevad. Edusamme on tehtud viisavaba reisimise kehtestamise suunas ettenähtud aja jooksul ja idapartnerluse koostöökava muudes küsimustes.

Lõunanaabruses on EL ajaloolistele muutustele reageerinud väga aktiivselt. Ta on otsinud konfliktidele lahendusi koos piirkondlike organisatsioonidega (eelkõige Araabia Riikide Liigaga). Kõrge esindaja ja komisjon on väljendanud heameelt demokraatlike valimiste tulemuste üle ja kinnitanud oma valmisolekut töötada koos uute valitsustega. EL on pakkunud kohest humanitaarabi, kus vaja, suunanud ümber oma finantsabi, suurendanud finantsabi riikidele, kes seda kõige rohkem vajavad, ja muudel juhtudel seda jällegi vähendanud. Ta on ka pakkunud uut koostööd ja dialoogi kaubandus- ja liikuvusvaldkonnas. EList on saanud tunnustatud ja usaldusväärne partner valimiste ettevalmistaja, korraldaja ja vaatlejana. Ta on oluliselt suurendanud oma kohustusi ja toetust kodanikuühiskonna organisatsioonidele kogu piirkonnas.

Kõrge esindaja ettepaneku alusel nimetas nõukogu ametisse Vahemere lõunapiirkonna eriesindaja, et arendada üleminekuriikidega dialoogi, suurendada ELi ja liikmesriikide kaasatust ja koordineerimist ning tagada koordineeritus rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide ja erasektoriga. See on andnud piirkonnas juba käegakatsutavaid tulemusi. Esimene rakkerühm kogunes *Tuneesias* 2011. aasta septembris ning tegi teatavaks väga mahuka rahvusvahelise toetuspaketi, mis sisaldas nii toetusi kui ka laene. Komisjon osales selles paketi 400 miljoni euroga, mis on ette nähtud toetusteks perioodil 2011–2013. Teine rakkerühm tuli kokku 2012. aasta veebruaris *Jordaania*s. Eesmärk oli julgustada ja toetada poliitilisi ja majandusreforme *Jordaania*s. Rakkerühma töösse andsid oma panuse poliitilised parteid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid. Ka sel puhul teatati mahukast rahvusvahelisest finantspaketist. Rakkerühmade näol ei ole tegemist ühekordsete ettevõtmistega, vaid protsessiga, mis hõlmab järelkohtumisi eri tasanditel, et hinnata edasiminekut ja rakendamist. Assotsieerimislepinguga ettenähtud ühised järelevalveasutused jälgivad rakkerühma soovitude elluviimist. Pärast presidendivalimisi ja tsiviilkorrale üleminekut korraldatakse 2012. aastal rakkerühm *Egiptusega*.

2.2 Jätksuutlike demokraatlike ühiskondade ülesehitamine

ELi uut rõhuasetust **süvademokraatia**⁶ ülesehitamise ning **inimõiguste ja põhivabaduste** edendamisele on saatnud sihikindel tegevus.

⁵ COM (2012) ...15.5.2012, „Idapartnerlus: Tegevuskava kuni 2013. aasta sügise tippkohtumiseni”.

⁶ **Süva- ja jätkusuutlikku demokraatiat** iseloomustavad järgmised elemendid: vabad ja õiglased valimised; ühinemis-, väljendus- ja kogunemisvabadus ning vaba press ja meedia; õigusriigi põhimõte,

Demokraatiale ülemineku toetamiseks on EL tugevdanud koostööd Euroopa Nõukoguga ja loonud sünergia Euroopa Nõukogu Parlamentaarsete Assambleega, pakkudes Vahemere lõunapiirkonna riikide parlamentidele demokraatiapartnerite staatust. See staatus on antud *Marokole* ja *Palestiina omavalitsusele*. Samuti on EL koos Euroopa Nõukoguga töötanud idapartnerluse riikides reformiprotsessi toetamiseks välja programmi, mis hõlmab kohtusüsteemi ja inimõiguste austamist kriminaalõiguse rakendamisel, kokkusobivust Euroopa valimisstandarditega ning võitlust korrupsiooni ja küberkuritegevuse raskete vormidega. Hiljem täiendati seda ELi lõunanaabritega koostatud sarnase programmiga, milles keskenduti põhiseaduse reformile, kohtusüsteemi reformile ja valimissüsteemile.

EL andis Tuneesias valimiste korraldamise eest vastutavatele asutustele tehnilist abi, et aidata neil ette valmistada **esimesi demokraatlikke valimisi**, ja toetas Tuneesia kodanikuühiskonda valimiseelsel ajal. Ta seadis *Tuneesias* sisse täieõigusliku valimiste vaatlusmissiooni ja saatis valimiseksperite *Marokosse*. *Alžeeria* kutsel saatis EL sinna täieõigusliku valimiste vaatlusmissiooni, et vaadelda 10. mail toimunud parlamendivalimisi. EL andis tehnilist abi Egiptuse kõrgemale valimiskomisjonile ja toetas kodanikuühiskonna organisatsioonide kaudu valijate teavitamist ja kohapealsete valimisvaatlejate harimist. *Liibüa* on kutsunud ELi vaatlema eelseisvaid põhiseadusliku kogu valimisi.

2.3 Kaasava majandusarengu, kaubanduse ja valdkondliku koostöö edendamine

Majanduslik ja sotsiaalne areng

Võttes arvesse suuri majandus- ja finantsprobleeme euroalal ja enamikus Araabia partnerriikides (milles peegelduvad ka araabia kevade tagajärjed), on **makromajanduslik dialoog** osutunud väga kasulikuks vahendiks nii ELi kui ka tema partnerite jaoks. Dialoogide käigus on vahetatud avatult ja põhjalikult teavet ning seisukohti kahe poole majandusprobleemide ja nende lahendamiseks vajalike strateegiliste meetmete kohta, rõhutades vajadust struktuurireformide järele.

Kaasava majandusarengu edendamiseks on EL suurendanud oma finantsabi ja Euroopa finantsinstitutsioonide laenuandmisvõimet (vt jaotis 2.4) ning on käivitanud uuesti poliitilise dialoogi tööhõive- ja sotsiaalküsimustes.

Kaubandus

Läbirääkimised **põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduspiirkondade** loomise üle on lõpetatud *Ukrainaga* ja algatatud *Moldova Vabariigi* ja *Georgiaga* ning käivitamisjärgus *Armeeniaga*. 2012. aasta hinnatakse partnerite võimekust lähendada oma õigusakte ELi *acquis*'le. Hindamistulemustest lähtuvalt võidakse *Jordaania*, *Maroko* ja *Tuneesiaga* alustada läbirääkimisi enne aasta lõppu läbirääkimisjuhiste alusel, mis nõukogu võttis vastu detsembris. Juulis jõustub *Marokoga* põllumajandus- ja kalandustoodete leping. Prioriteediks on ka edasi liikuda teiste läbirääkimistega, näiteks sõlmida samasugune leping Tuneesiaga, nagu rõhutati ka märtsis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel.

Euroopa – Vahemere piirkonna sooduspäritolureeglite piirkondlik konventsioon avati allkirjutamiseks 2011. aasta juunis ning sellele kirjutasi alla *Jordaania* ja *Maroko*. Muud

mida viib ellu sõltumatu kohtusüsteem, ja õigus õiglasele kohtupidamisele; korrupsioonivastane võitlus; julgeoleku- ja õiguskaitsesektori reform (sealhulgas politsei); ning relva- ja julgeolekujõudude üle demokraatliku kontrolli kehtestamine.

Vahemere lõunapiirkonna partnerid, kes ei ole sellele konventsioonile veel alla kirjutanud, peaksid allkirjastamiseks ja ratifitseerimiseks vajalikud menetlused kiiresti lõpule viima. Turgude avamiseks tööstustoodetele peaks 2012. aastal alustatama uusi läbirääkimisi **tööstustoodete vastavushindamise ja tunnustamise lepingu** üle *Tuneesiaga* ning hiljem *Egiptuse, Jordaania ja Marokoga*.

Valdkondlik koostöö

Õigusnormide lähendamine ELi turgudel ja muudel turgudel kohaldatavatele ELi eeskirjadele on kaubanduse ja majanduse arengu seisukohast ülioluline. Seda toetatakse idapartnerluse raames **terviklike institutsioonide väljaarendamise** programmide ja muude asjaomaste abimeetmete kaudu. *Armeenias, Georgias ja Moldovas Vabariigiga* põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduspiirkondade üle peetavate läbirääkimiste ettevalmistamisprotsess ning selliste läbirääkimiste lõpuleviimine *Ukrainaga* on andnud seadusandlikuks tööks uut hoogu, eelkõige sanitaar- ja fütosanitaarnõuete ning tehniliste nõuete osas. Seeläbi on paranenud ka toidu- ja tooteohutus nendes riikides. Riigi rahanduse juhtimist tuleb veel parandada.

Turuintegratsioon ELiga ja õigusnormide lähendamine on edasiviivaks jõuks ka hädavajalike **valdkondlike reformide** elluviimisel. Sellised reformid on üldiselt pikaajalise iseloomuga ja nõuavad suuri investeeringuid. Koostöö ELi ja partnerriikide vahel on intensiivistunud kõikides valdkondades, nagu seda on rõhutatud ka käesolevale teatisele lisatud talituste ühises töödokumendis. EL on näiteks algatanud strateegia „No disconnect”, et aidata kodanikuühiskonna organisatsioonidel ja tavakodanikel tulla toime elektroonilise kommunikatsioonitehnoloogiale juurdepääsu meelevaldse katkestamisega. EL on ka käivitanud põllumajanduse ja maaelu arengu Euroopa naabusprogrammi. Sellest toetatakse investeeringute abil ja tehnilise abi kaudu põllumajandusliku tootmise ajakohastamist partnerriikides, luuakse võimalusi kohalikul tasandil ja valmistatakse partnerriike ette tõhusamaks gutsemiseks ELi turul.

Komisjon soovib arendada muu hulgas valdkondlikku dialoogi ja koostööd ka idapartnerluse ja Vahemere Liidu piirkondlikes raamistikes. Need dialoogid aitavad kinnistada ühist arusaama valdkondlikest prioriteetidest ning aitavad kaasa konkreetsete projektide ja algatuste tekkimisele.

Mitteametlike dialoogide sisseseadmine idapartnerluse raames on veel üks vahend, millega tugevdada seost kahe- ja mitmepoolsete protsesside vahel, edendada idapartnerluse ühisomlust ja piirkondlikku arengut. Kaks korda aastas partnerriikide välisministrite, ELi kõrge esindaja ja Euroopa naabuspoliitika eest vastutava voliniku vahel toimuvate mitteametlike mitmepoolsete dialoogide käigus on võimalus arutada vabas õhkkonnas arenguküsimusi partnerriikides ja reformiprotsessi raames tehtud edusamme ning teostada järelevalvet idapartnerluse tegevuskava rakendamise üle. Selle raames on võimalik pidada ka mitteametlikku dialoogi asjaomaste valdkonna ministrite ja ELi volinike vahel, et tugevdada **mitmepoolset valdkondlikku koostööd** ELi ja idanaabruse partnerite vahel.

Pärast nõukogu otsust tuua Vahemere Liidu põhjaosa kaasesistumine üle Euroopa Liitu soovib komisjon käivitada uuesti valdkondliku dialoogi ministrite tasandil. Arutelud partneritega on pooleli, et leppida kokku mitmes kohtumises kaubandus-, transpordi-, energeetika-, keskkonna- ja muudes valdkondlikes küsimustes. Nende valdkondlike ministrite kohtumisel määratakse kindlaks piirkondliku koostöö ühised eesmärgid ning need aitavad leida võimalikke konkreetseid projekte, mida Vahemere Liidu raames ellu viia.

Osana oma uuest käsitusest ja uuendatud kohustustest naabruskonnas on EL suurendanud toetust **Euroopa naabruspoliitika partnerriikide osalemisele ELi programmides ja ELi ametite töös**. Jõustunud on protokollid, mille alusel *Moldova Vabariigil* ja *Ukrainal* on võimalik osaleda ELi programmides. Pärast positiivset hääletustulemust Euroopa Parlamendis jõustub peagi protokoll *Marokoga*. *Jordaaniaga* on läbirääkimisi protokollile alustatud. Ettevalmistamisel on projekt ELi ametite ettevalmistavate meetmete toetamiseks, et hõlbustada osalemist ametite töös. Partnerriigid saavad kasutada ELi vahendeid oma ELi programmides osalemise kaasrahastamiseks.

Liikuvus

Edasi on liigutud ELi idanaabrusega viisanõude kaotamise eesmärgi suunas. Liikuvuspartnerlused on olemas *Armeenias*, *Georgias* ja *Moldova Vabariigiga*. *Moldova Vabariik* ja *Ukraina* rakendavad viisanõude kaotamise tegevuskavasid. Enne suve võidakse alitada viisadiialog *Georgiaga*. Pärast **viisalihtsustuslepingu ja tagasivõtulepingu** õnnestunud rakendamist *Georgias*, *Moldova Vabariigi* ja *Ukrainaga* on alustatud läbirääkimisi sarnaste lepingute sõlmimiseks *Armeenias* ja *Aserbaidžaanis*.

ELi lõunanaabruses on EL pakkunud võimalust pidada **partnerlusdialooge rände, liikuvuse ja turvalisuse** valdkonnas *Egiptuses*, *Maroko* ja *Tuneesias*. Need dialoogid hõlmavad seaduslikku ja ebaseaduslikku rännet, inimkaubandust, tagasivõtmist ning viisa-, varjupaiga- ja rahvusvahelise kaitse küsimusi. Suur edasiminekuks on saavutatud *Maroko* ja *Tuneesias*, kellega alustati dialoogi 2011. aasta oktoobris ning eelseisvatel kuudel peaks alla kirjutatama ühisavaldustele, mis avavad tee liikuvuspartnerlustele. *Egiptus* on siiani konkreetsetest aruteludest keeldunud. Kõrge esindaja ja komisjon on teinud ettepaneku alustada *Jordaaniaga* dialoogi rände, liikuvuse ja turvalisuse küsimustes.

2.4 Rahaline toetus

Partnerriikide reformipüüdluste rahaliseks toetamiseks on EL tegutsenud kahel rindel.

Esiteks on ta püüdnud tugevdada seost uue poliitikakäsituse ja olemasolevate finantsabi programmide vahel. Lõunanaabruses on see viinud **olemasolevatest rahastamisallikatest 600 miljoni euro ümbersuunamiseni** ühisteatise „Partnerlus Vahemere lõunapiirkonnaga demokraatia ja ühise heaolu nimel”⁷ seatud eesmärkide täitmiseks. Selle tulemusena on alatatud uusi institutsioonide väljaarendamise programme sellistes valdkondades nagu kohtusüsteem ja võitlus korrupsiooniga.

Teiseks on selle tulemusena tehtud ELi eelarvest kättesaadavaks **täiendavaid finantsvahendeid**. 2011. aasta mai ühisteatise „Uus lähenemisviis muutuvale naabrusele” tehti ettepanek eraldada uue käsituse rakendamise toetuseks täiendavalt kuni 1,24 miljardit eurot. Sellest **miljard eurot** on mõeldud partnerriikidele. Kõrge esindaja ja komisjon väljendavad kahetsust, et nõukogus ei ole saavutatud konsensust seoses komisjoni ettepanekuga kasutada uuesti EIP tagasimakseid. See tähendab võrreldes algse ettepanekuga vähemalt 240 miljoni euro suurust puudujääki.

Suurim osa nendest lisavahenditest (670 miljonit eurot) suunatakse partnerriikidesse läbi kahe katusprogrammi: Vahemere lõunapiirkonnas programm SPRING, milles eelarve perioodiks

⁷ KOM (2011)200, 8.3.2011.

2011–2013 on 540 miljonit eurot ja idanaabruses programm EaPIC, mille eelarve perioodiks 2012–2013 on 130 miljonit eurot. Mõlemad programmid keskenduvad demokraatliku ülemineku edendamisele ja institutsioonide väljaarendamisele ning jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu toetamisele. Ülejäänud lisavahendid on peamiselt eraldatud liikuvusprogrammidele (Tempus, Erasmus Mundus jne) ning kodanikuühiskonna organisatsioonide ja valitsusväliste osalejate toetamiseks.

Euroopa Investeerimispanka (EIP) mandaadi laiendamine oktoobris avas tee partnerriikidele täiendavate laenude andmiseks 1,15 miljardi euro ulatuses⁸ ja kliimamuutuste tarbeks laenude andmiseks kuni ühe miljardi euro ulatuses. Liikmesriikide täiendavad vabatahtlikud panused Euroopa-Vahemere piirkonna investeerimis- ja partnerlusrahastu (FEMIP) raames loodud usaldusfondi võimaldavad EIP-l teostada riskikapitalitehinguid lõunanaabruses.

Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga tegutsemispiirkonda laiendati *Egiptusesse, Jordaaniasse, Marokosse ja Tuneesiasse*. Lisaks on eraldatud kuni 100 miljonit eurot projektide leidmise ja ettevalmistamise toetamiseks. Osa sellest summast tuleb ELi eelarvest. Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank koondab oma erifondide kaudu lisavahendeid (kuni miljard eurot), niipea kui piisav arv aktsionäre on vajalikud muudatused panga asutamislepingus heaks kiitnud⁹. Ka Euroopa naabus- ja partnerlusinstrumendist praegu antav abi on ümber suunatud VKEde arendamise ja töökohtade loomise algatuste toetamiseks eelkõige *Alžeerias, Egiptuses, Jordaaniast ja Tuneesias*.

2011. aasta lõpuks ulatusid **naabuspoliitika investeerimisvahendist** eraldatud summad kokku 400 miljoni euronit (174 miljonit ida- ja 226 miljonit lõunanaabrusele) ning finantsvõimendusprojektid kokku 13,6 miljardi euronit (4,2 miljardit ida- ja 9,4 miljardit lõunanaabrusele). Naabuspoliitika investeerimisvahendist toetuste rahastamise oluline suurendamine perioodiks 2011–2013 (450 miljonit eurot) peaks finantsvõimenduse kaudu tagama, et rohkem laenuressursse kasutatakse kiiresti investeringuteks taristusse (keskkond ja kliimamuutus, vastastikused ühendused partnerriikidega) ja VKEdesse, aidates seeläbi lahendada tööpuuduse probleeme naabruskonnas.

ELi eesmärk on suurendada Euroopa-Vahemere piirkonna investeerimis- ja partnerlusrahastu kaudu oma toetust riskikapitalitehingutesse lõunapoolses naabruskonnas ning arendada koos EIP, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga ja muude Euroopa finantsinstitutsioonidega edasi võimalusi toetada riskikapitalitehinguid ja tagatisskeeme idanaabruses.

Detsembris võttis komisjon vastu õigusakti ettepaneku uue rahastamisvahendi – **Euroopa naabuspoliitika rahastamisvahendi** loomiseks. See peaks 2014. aastal asendama praeguse Euroopa naabus- ja partnerlusinstrumendi. Praeguse instrumendiga võrreldes tugevdatakse Euroopa naabuspoliitika rahastamisvahendiga seost poliitika ja abi vahel ning pakutakse koostöö tegemisel partnerriikidega suuremat diferentseeritust, mis näitab riikide pühendumust ühistele väärtustele, edasiminekuks süvademokratiseerumisel ja ühiselt kokkulepitud eesmärkide saavutamisele. Koostöömeetmed keskendatakse väiksemale arvule poliitikaeesmärkidele, suurendades seeläbi nende mõju. Vähendatakse programmide koostamise keerukust ja ajakulu ning lihtsustatakse rakendussätteid, sealhulgas ELi

⁸ 1 miljard eurot ELi lõunapoolsetele naabuspoliitikaga hõlmatud riikidele ja 150 miljonit eurot ELi idapoolsetele naabuspoliitikaga hõlmatud riikidele.

⁹ 2011. aasta detsembris võttis komisjon vastu ettepaneku, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsust muudatuste ratifitseerimise kohta ELi poolt (KOM(2011) 905, 21.12.2011).

välispiiridel tehtava piiriülese koostöö rakendussätteid. Rahastamisvahendi raames on seitsmeaastaseks perioodiks finantsvahendeid ette nähtud 18,2 miljardi euro ulatuses, mis on võrreldes praeguse finantsraamistikuga 22 % rohkem. Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend aitab saavutada ELi eesmärki suurendada liidu üldelarves kliimaga seonduvate kulude osatähtsust vähemalt 20 %-ni kooskõlas aastateks 2014–2020 kavandatavat mitmeaastast finantsraamistikku käsitlevas komisjoni 2011. aasta juuni teatises¹⁰ väljendatud kavaga.

2.5 Ühtsem käsitus muude ELi institutsioonidega

2011. aastal toimunud Euroopa naabruspoliitika läbivaatamine on viinud kõikide ELi institutsioonide seas laiaulatusliku arutelu ja laiapõhjalise konsensuseni, et ELi kaasatust naabruskonnas on tarvis suurendada. Euroopa Parlament võttis detsembris Euroopa naabruspoliitika kohta vastu olulise raporti. Märkimisväärselt on tihenened Euroopa Parlamendi, komisjoni ja kõrge esindaja vahelised naabruspoliitikaalased kontaktid konkreetsete partnerriikide küsimustes.

Lisaks on Euroopa Parlament tugevdanud oma kontakte ja koostööd Euroopa naabruspoliitika partnerite valitud kogudega, mis on loodud selleks, et parandada poliitilist dialoogi ja suurendada suutlikkust muuta oma valitsus vastutustundlikumaks. Euronest ja Vahemere Liidu parlamentaarne assamblee on oma meetmeid edasi arendanud. Samuti on oma kaasatust suurendanud nii Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kui ka Regioonide Komitee (eelkõige ARLEMi ja CORLEAPi assambleede kaudu).

2.6 Ühtsem käsitus muude rahastajariikide ja rahvusvaheliste institutsioonidega

EL teeb tihedat koostööd muude rahastajariikidega ja rahvusvaheliste institutsioonidega, et reageerida humanitaarkriisidele, edendada üleminekut demokraatiale ja hoogustada majandusarengut partnerriikides.

Kogu Liibüa kriisi vältel on EL olnud rahvusvahelise humanitaarabi osutamisel esirinnas, tegutsedes tihedas koostöös muude rahastajatega ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et tagada vajaduste kiire kindlakstegemine ja abi kiire ja tõhus kättetoimetamine.

EL on otsustavalt aidanud kaasa G8 Deauville'i partnerlusalgatuse loomisele. Selle raames koordineeritakse rahvusvahelisi püüdlusi toetada demokraatiale üleminekut Vahemere lõunapiirkonnas ja tehakse tihedat koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega, kes septembris toimunud G8 rahandusministrite kohtumisel Marseille's lubasid Deauville'i partnerlust toetada. Makromajandusliku finantsabivahendi kaudu on EL teinud ka tihedat koostööd Rahvusvahelise Valuutafondiga ja muude rahvusvaheliste organisatsioonidega, aidates partnerriike¹¹ makromajandusliku tasakaalustamatuse lahendamisel ja majanduskasvu toetavate struktuurireformide elluviimisel.

Venemaal ja Türgil on potentsiaal panustada oluliselt piirkonna stabiilsusesse. Šveits on osalenud ELi-Tuneesia rakkerühma kohtumiste kõrgeimal tasandil.

Lisaks sellele edendab idapartnerluse raames koordineerimist rahastajate vahel ja idapartnerluse arengut üldisemalt teabe- ja kooskõlastusrühm, millesse kuuluvad ka kolmandad riigid ja huvitatud rahvusvahelised finantsinstitutsioonid.

¹⁰ KOM(2011) 500(lõplik), 29.6.2011, „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev elarve”.

¹¹ Armeenia, Moldova Vabariik, Ukraina ning tulevikus võib-olla Egiptus ja Georgia.

3. TULEVIKKU VAADATES

2011. aasta on olnud ELi naabruspoliitikas muutuste aasta. Esimesed märgid on küll julgustavad, kuid edusammude jätkamiseks on vaja pidevalt pingutada. Mitme meie partnerriigi ühiskonnas on toimumas põhjalikud muutused. On äärmiselt oluline mõista ja järgida iga ühiskonna reformiprotsessi kiirust eraldi. See eeldab ELilt pidevat dialoogi, suurt tähelepanu ja hoolikat järelevalvet. Partnerriigid peavad mitmes valdkonnas oma reformipüüdlusi suurendama, ent ka EL peab teatavates valdkondades oma lubadusi kiiremini täitma.

3.1. Eelseisvad ülesanded

Jätkusuutlik demokraatia

Mitmes lõunanaabrusriigis on üleminek demokraatiale toonud poliitikamaastiku keskmesse uued parteid, eelkõige, kuid mitte ainult islami juurtega parteid. EL peab ja on avatud pidama nende parteidega dialoogi, nagu ka kõigi demokraatlikult valitud valitsustega. Dialoogi ja kogemuste vahetamist ELi poliitiliste parteidega saaks edendada nii olemasolevate vahenditega kui ka Euroopa demokraatia rahastu kaudu pärast seda, kui see on loodud.

Kuni järgmise tippkohtumiseni jätkavad Ida-Euroopa partnerid idapartnerluse laiaulatusliku ja mahuka tegevuskava elluviimist. Arvestades põhiliste verstepostidena eelseisvaid valimisi *Armeenias, Georgias ja Ukrainas*, on **demokraatia kinnistamine** endiselt kesksel kohal. Lõunanaabruses on eelseisvatel valimistel *Alžeerias, Jordaania, Liibüas ja Tuneesias* demokratiseerumise protsessi tugevamas juurdumises samuti väga oluline roll.

Seadustähes ja praktikas tuleb täielikult tagada **ühinemis-, väljendus- ja kogunemisvabadus** ning kehtestada kõikjal inimõiguste järgimise tugev kultuur, eelkõige kaitse mis tahes diskrimineerimise vastu nii poliitikas kui ka igapäevaelus. Sel eesmärgil kutsutakse partnerriike üles järgima konkreetseid soovitusi, mis neile on asjaomastes küsimustes tehtud käesolevale teatisele lisatud riigipõhistes eduaruannetes. Sellisel viisil on võimalik kindlustada **kodanikuühiskonnale** võimalus täita demokratiseerumisprotsessis oma olulist rolli, tagades reformiprotsessis jätkusuutlikkuse ja kaasatuse. Nüüd, kui kodanikuühiskonna rahastamisvahend hakkab täies ulatuses toimima, on ELil võimalik oma toetust suurendada. Lõunanaabruses peaks Anna Lindhi nimeline fond aitama kaasa kultuuridevahelise dialoogi arendamisele kodanikuühiskonna organisatsioonide seas, leides muutuste eestvedajad ja viies kokku organisatsioonid, kes tavaliselt omavahel kokku ei puutu, edendades seeläbi dialoogi ELi organisatsioonidega.

Naistel on olnud araabia kevades keskne koht ja nad ei tohiks seda järgnevas üleminekuprotsessis kaotada. EL püüab rohkem toetada naiste õigusi kogu piirkonnas, tagada, et soolist võrdõiguslikkust võetaks arvesse kõigis asjaomastes koostöömeetmetes ja edendada tõhusat inimkaubanduse vastast tegevust kogu naabruskonnas.

Kogu naabruskonnas on vaja rohkem pingutada, et luua tõhus ja **sõltumatu kohtusüsteem**, et tagada kodanikele **õigus õiglasele kohtumõistmisele** ning ettevõtjatele ja investoritele erapooletute kohtuotsuste kaudu õiguskindlus. Samuti on jätkusuutliku demokratiseerumise jaoks kesksel kohal **julgeolekusektori reform**. EL kasutab nende püüdluste toetuseks lisavahendeid, mis vabanesid eelmisel aastal toimunud poliitika läbivaatamise käigus ja ta on valmis suurendama oma tehnilist ja finantstoetust riiklike laiaulatuslike strateegiate raames.

Kaasav majandusareng ja kaubandus

Tulevikule mõeldes valmistavad inimestele muret **tööpuudus, sotsiaalne tõrjutus, ebavõrdsus ja vaesus**. Need on ka ebastabiilsuse ja rahunemise algpõhjused ning nendega tuleb tegeleda, et tagada demokraatiseerumise jätkusuutlikkus. Selleks peavad partnerriigid viima ellu reforme ja võtma vastu terviklikud käsitused, milles on kombineeritud majandus-, eelarve-, tööhõive-, sotsiaal- ja hariduspoliitika. EL on valmis selliseid reforme toetama suunatud meetmete kaudu, mille eesmärk on sotsiaalse sidususe ja tööhõive (eriti noorte tööhõive) edendamine.

ELi investeringute edendamiseks partnerriikides on EL lisanud *Egiptuse, Jordaania, Maroko* ja *Tuneesiaga* läbiräägitavate põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduspiirkondade reguleerimisalasse **investeringute kaitse**. Tal on kavas sarnaste sätete üle läbirääkimisi pidada muude naabruskonna riikidega kas eraldiseisvate lepingute raames või osana põhjalikest ja laiaulatuslikest vabakaubanduspiirkondadest. Koostöös OECD ja Maailmapangaga käivitab komisjon juunis kava Vahemere lõunapiirkonda tehtavate ulatuslike investeringute kindlustuskulude vähendamiseks, et suurendada piirkonnas tehtavaid välisinvesteringuid. Ettevalmistustööd kogu ELi hõlmava tagatismehhanismi loomiseks edenevad. Mehhanismi kaudu kaetakse poliitiline risk investeringute puhul, mida ELi VKEd teevad VKEdesse partnerriigis. See kava hõlmab kogu naabruskonda ja peaks käivitama käesoleva aasta lõpus. Kava laiendada Euroopa Investeerimisfondi geograafilist haaret, et hõlmata ka naabruskonna riike, on leidnud konsultatsioonide käigus kinnitust. Komisjonil on kavas teha hiljem sel aastal ettepanek, et Euroopa Investeerimisfondi nõukogu teeks fondi põhikirja vajalikud muudatused. See hõlbustab muu hulgas partnerriikide osalemist ELi tulevastes programmides, nagu ettevõtete ja VKEde konkurentsivõime programm (COSME).

Põhjalikest ja laiaulatuslikest vabakaubanduspiirkondadest tulenev **õigusnormide lähendamine** nii erinevates valdkondades nagu sanitaar- ja fütosanitaarküsimused, tehniline regulatsioon, tolliprotseduurid, riigihanked ja konkurents eeldab partneritelt olulisi pingutusi, et reformida oma õigusakte ja välja töötada vahendid nende rakendamiseks ja jõustamiseks. Siia hulka kuuluvad ka võitlus korruptsiooni ja pettustega ning riigi rahanduse juhtimise parandamine. EL on otsustanud oma toetust nende eesmärkide saavutamiseks suurendada, pakkudes institutsioonide ülesehitamiseks täiendavat abi.

Liikuvus

Liikuvust tuleb edendada. ELi idanaabruse puhul tähendab see viisalihtsustuslepingute ja tagasivõitulepingute sõlmimist *Armeenia, Aserbaidžaan* ja *Valgevenega* ning viisadialoogi alustamist esmalt *Georgiaga* ning seejärel *Armeenia* ja *Aserbaidžaaniga*. *Ukraina* ja *Moldova Vabariik* soovivad hakata viisanõude kaotamise tegevuskavasid täielikult rakendama. *Aserbaidžaan* on näidanud üles huvi pidada läbirääkimisi muude idanaabruse riikidega sõlmitud sarnase liikuvuspartnerluse üle. ELi lõunanaabrite jaoks tähendab see liikuvuspartnerluse loomist *Maroko* ja *Tuneesiaga* ning liikuvusdialoogi alustamist *Egiptuse* ja *Jordaaniaga*.

Selleks et saavutada haridusvaldkonnas seatud eesmärgid, edendada ettevõtlussuhteid, kultuurivahetust ja inimestevahelisi suhteid, kutsuvad kõrge esindaja ja komisjon ELi liikmesriike üles kasutama süstemaatilisemalt **Euroopa viisaeeskirjades** peituvaid võimalusi. Näiteks tuleks välja anda mitmekordsed viisad inimestele, kes tõendavad vajadust reisida ärieesmärgil või persuhete tõttu korrapäraselt ja heas usus ELi, samuti kodanikuühiskonna

organisatsioonide esindajatele ja üliõpilastele, kes osalevad ELi rahastatavates programmides. Mittetulundusorganisatsioonide korraldatud seminaridel, konverentsidel, spordi-, kultuuri- ja haridusüritustel osalevad alla 25aastased noored peaksid olema viisatasust vabastatud. Samuti peaksid seda olema alla 12aastased lapsed.

Valdkondlik koostöö

Inimõigused, demokraatia ja õigusriik on väärtused, millel põhineb EL ning koostöö selle liikmesriikide vahel. Need väärtused kajastuvad ka ELi õiguses, normides ja standardites. Valdkondliku koostöö kaudu ELi normide ja standardite ülevõtmine on partneritele võimalus täita oma soov liikuda ELile lähemale. Ja mis veelgi olulisem: see on võimalus selliste väärtuste edendamiseks. Seega aitavad valdkondlikud reformid ja koostöö kaasa poliitika ja majanduse paremale juhtimisele, poliitilisele ja halduslikule läbipaistvusele ja vastutusele, sotsiaal-majanduslikule arengule, konflikti ärahoidmisele ja lahendamisele, riigi ülesehitamisele ja kodanikuühiskonna kaasamisele.

Komisjon pöörab mitmes valdkonnas, eelkõige transpordi- ja energiavaldkonnas erilist tähelepanu Euroopa naabruspoliitika piirkonnale ja tal on kavas seda käsitust laiemalt edasi arendada¹². Seda arvestades tuuakse käesoleva ühisteatise järgmistes lõikudes välja mõned **valdkondlikud küsimused**, mille puhul EL ja partnerriigid võiksid teha tihedamat koostööd, et saavutada lähiaastatel konkreetseid tulemusi.

- **Energeetika** valdkonnas jätkab komisjon lõunapoolse gaasikoridori arendamise toetamist. Ta jätkab ka töötamist Ida-Euroopa naabritega energiatransiidi kindluse küsimustes, mis põhineb võrgu läbipaistval toimimisel. Lisaks konsulteerib ta 2012. aastal Vahemere lõunapiirkonna partneritega, et luua energiapartnerlus esimese sammuna piirkondliku elektrienergia ja taastuva energiaturu integratsiooni poole. Pikaajaline eesmärk on luua ELi – Vahemere lõunapiirkonna energiaühendus.
- **Tööstus- ja ettevõtluspoliitikas** tuleks muuta Euroopa – Vahemere piirkonna ettevõtluse harta Euroopa – Vahemere väikeettevõtlusalgatuseks „Small Business Act”. ELi sektorivahelised ja sektoripõhised võrgud ja tegevus tuleks laiendada Vahemere lõunapiirkonna partneritele. Vahetada tuleks teavet ja parimaid tavasid säästva turismi valdkonnas.
- **Lennutranspordi** valdkonnas tuleks kiirendada läbirääkimisi ulatuslike lennunduslepingute sõlmimiseks *Ukrainaga*, alustada need uuesti *Tuneesiaga* ja 2012. aastal *Aserbaidžaaniga*.
- EL jätkab modernsete **tollitavade** ja -protseduuride edendamist, et hõlbustada kaubandust nii palju kui võimalik, sealhulgas tollikoostöö strateegiliste raamistike kaudu idapartneritega ning pooleliolevate ja tulevaste läbirääkimiste kaudu põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduspiirkondade loomise üle.
- EL toetab partnerriikide suutlikkust võidelda **keskkonnaseisundi** halvenemise vastu ja edendab loodusvarade säästvat kasutamist, sealhulgas vee-, tööstussaaste, ohtlike pestitsiidide, veekvaliteedi, jäätmekäitluse, looduskaitse ja metsamajandamise valdkonnas,

¹² Vt eelkõige komisjoni teatis: „EL ja selle naaberpiirkonnad: uus lähenemisviis transpordikoostööle”, KOM(2011)415, 7.7.2011, ja „ELi energiapolitiika: koostöö ELi-väliste partneritega” – KOM(2011)539, 7.9.2011.

ning keskkonnainfosüsteemide ja halduse tugevdamist. EL abistab partnerriike keskkonnakaalutluste paremas integreerimises muudesse poliitikavaldkondadesse, et edendada üleminekut rohelisemale majandusele, sealhulgas säästva tarbimise ja tootmise kaudu. EL tugevdab ka koostööd Euroopa naabruspoliitika partneritega säästva arengu küsimustes 2012. aastal toimuva ÜRO ülemaailmse konverentsi raames.

- Kaugelulatuva **kliimapoliitika** väljatöötamine ja rakendamine on oluline ülesanne, mille puhul on EL valmis partnerriikidega tegema tihedat koostööd. EL toetab partnereid üleminekul süsinikuvaese arengu ja kliimamuutustele vastupanuvõime arendamise poole, kasutades selleks suutlikkuse suurendamist, teabevahetust ja investeeringuid. See aitab partneritel rakendada Cancúni ja Durbani kokkuleppeid ning kujundada vähem CO₂-heidet tekitava arengu strateegiat, tõhustada oma vastupanuvõimet kliimamuutustele ja edastada ajakohastatud teavet eesmärkide või meetmete kohta, mida nad rakendavad.
- **Infoühiskonna** poliitikavaldkonna eesmärk Euroopa naabruspoliitika raames on tagada aus, ajakohastatud, avatud ja läbipaistev telekommunikatsioonide turg, avatud ja aktiivne interneti kasutus kõigile ning mitmekülgne meediakeskkond. Interneti ja muude **elektrooniliste kommunikatsioonitehnoloogiate** turvalisuse, stabiilsuse ja vastupidavuse tagamine on oluline demokraatia ehitamiseks ja dünaamilise ja innovatiivse ettevõtluskeskkonna loomiseks. Infoühiskonna kasvu- ja tootlikkuse potentsiaali täiel määral ära kasutamiseks toetab komisjon edasisi regulatiivseid reforme, sealhulgas reguleerivate asutuste kaudu. Vahemere reguleerivate asutuste võrku tugevdatakse ja luuakse idavõrk. Komisjon toetab ka elektroonilise kommunikatsioonikeskkonna tõhustamist erinevates valdkondades alates võrkude vastastikusest sidumisest kuni e-terviseni. Samamoodi parandab ta piirkondliku e-taristu ülikiiret ühendust teaduse ja hariduse jaoks. Samuti edendatakse IKT ja interneti aktiivset ja demokraatlikku kasutamist ning samme läbipaistva ning tõhusa audiovisuaal- ja meedia regulatiivse keskkonna poole.
- **Ühise teadmiste ja innovatsiooniruumi** arendamise osas intensiivistab komisjon koostööd partneritega ning toetab paremat suhtlust ja koordineerimist partnerriikide ja ELi vahel teadustöö prioriteetide seadmisel ja sünkroniseerimisel. Selleks et edendada Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud teadusringkondade suuremat kaasatust teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse seitsmendas raamprogrammis, toetab komisjon partnerriike teadussuutlikkuse arendamisel, edendab tihedamat koostööd Euroopa naabruspoliitika ning ELi teadurite ja teadusorganisatsioonide vahel ning aitab tugevdada seitsmenda raamprogrammi kontaktpunkte. Komisjon toetab seitsmenda raamprogrammi võimaluste tutvustamise eri teabeürituste korraldamist. Komisjon on ka valmis läbi rääkima vastastikuse mõistmise memorandumi üle Euroopa naabruspoliitika partneritega nende kaasamiseks seitsmenda raamprogrammi järgsesse programmi.
- Uus **põllumajanduse ja maaelu arengu** Euroopa naabrusprogramm aitab partnerriikidel tõhusamalt tegutseda välisturgudel, kasutada täielikult ära tulevasi põhjalikke ja laiaulatuslikke vabakaubanduspiirkondi ja stimuleerida kohalikku põllumajandust. Selle programmi raames peab komisjon partnerriikidega tihedat poliitilist dialoogi, et edendada põllumajanduse ja maaelu arengu pikaajalisi strateegiaid tihedas koostöös kõigi asjaomaste sidusrühmadega.
- **Statistika** valdkonnas toetab komisjon Euroopa statistika tegevusjuhise vastuvõtmist. See hõlmab andmekogujate sõltumatuse põhimõtet, kõrge kvaliteediga statistika tootmist ja levitamist peamistes sotsiaalmajanduslikes valdkondades kooskõlas ELi standardite ja metodoloogiatega ning statistika kasutamist tõenditele toetuvate otsuste tegemiseks, mis on

hea valitsemistava keskne komponent. EL tugevdab võrdõigusabi ja sellele tööle antava toetuse piirkondlikku mõõdet.

- **Merenduspoliitika** valdkonnas tugevdab EL koostööd naabruskonna riikidega ühiseesmärkide väljatöötamiseks, et saavutada püsiv majanduskasv ja tööhõive nii traditsioonilistes kui ka tähtsates merendussektorites, toetada katseprojekte piirkondlikku huvi pakkuvates valdkondades ning ühtsustada rohkem meetmeid, mida rahastatakse ELi sisestest ja välistest rahastamisvahenditest. Komisjon käivitab koos EIP ja Rahvusvahelise Mereorganisatsiooniga eelkõige just Vahemere piirkonnas ühisalgatuse erasektori investeeringute finantsvõimenduseks ja finantsinstitutsioonide kaasatuse suurendamiseks merendussektorites, eelkõige taristu, koolituse ja mereseire vallas. Samuti tugevdab ta piirkondlike kalavarude haldamise organisatsioonide raames koostööd rannikuäärsete partnerriikidega, et edendada kalavarude säästvat kasutamist, tõhustada kalapüügi kontrolli ning võidelda ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi.

Praegu peetakse mitme partneriga läbirääkimisi uue põlvkonna Euroopa naabruspoliitika tegevuskavade (või samaväärsete dokumentide) üle. Nendes tegevuskavades on poliitikaraamistikku ajakohastatud ning see peaks võimaldama ELil ja liikmesriikidel **finants- ja tehnilist abi** paremini koordineerida. Programmide koostamise protsess algab uue Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi raames käesoleva aasta teisel poolel. Selle käigus avaneb asjast huvitatud liikmesriikidel võimalus oma abi planeerida koos ELiga.

Piirkondlik koostöö

Araabia kevad pakub lõunanaabruses **piirkondlikuks koostööks** uusi võimalusi. Paljusid partnerriikide eelseisvaid probleeme on võimalik tõhusalt lahendada üksnes piirkondlikul või allpiirkondlikul tasandil. EL on võtnud Vahemere Liidu põhjaosa kaasesisustumise üle. Seeläbi paraneb Vahemere Liidu ja Euroopa naabruspoliitika vastastikune täiendavus ning ELi Vahemere lõunapiirkonna riikidele antava toetuse tõhusus. EL toetab jätkuvalt Vahemere Liidu sekretariaati kui selliste projektide edendajat, millest tõuseb inimestele Vahemere piirkonnas konkreetset tulu. Komisjon on ka kindlalt otsustanud anda Vahemere Liidu raames uut hoogu valdkondlikele dialoogidele.

EL on arendanud struktureeritumat dialoogi Araabia Riikide Liigaga, sealhulgas kõrge esindaja ja Araabia Riikide Liiga peasekretäri vahel toimuvate korrapäraste kohtumiste raames, ning on alustanud konkreetset koostööd, sealhulgas loonud Araabia Riikide Liiga vaatluskeskuse ning koolitanud diplomaate ja valimisvaatlejaid.

Juba praegu võib näha julgustavaid märke *Alžeeria* ja *Maroko* vahelise dialoogi paranemisest, mis avab tee tugevamaks allpiirkondlikuks koostööks Magribis, ja seda ka 5+5 rühma raames. EL on ka valmis toetama nii seda kui ka muud piirkondlikku ja allpiirkondlikku koostööd ning integratsiooniprotsessi, ning tegema koostööd asjaomaste piirkondlike organisatsioonide ja mehhanismide raames. Kõrgel esindajal ja komisjonil on kavas teha lähikuudel ettevalmistatavas ühisteatistes ettepanek suhete tugevdamiseks ELi ja Magribi vahel, tingimusel et Magribi partnerriigid näitavad selgeid märke edasiminekuks piirkondlikus koostöös.

Märtsis kokku tulnud Euroopa Ülemkogul kutsuti üles koostama tegevuskava, et määrata kindlaks ja suunata ELi Vahemere lõunapiirkonna partnerite suhtes rakendatavat ELi poliitikat. Vastuseks sellele on käesolevale ühisteatisele lisatud aruanne, mis käsitleb seda, kuidas rakendatakse „Partnerlust demokraatia ja ühise heaolu nimel” ning milles on esitatud

eesmärgid, mis tuleb saavutada, vahendid, mida tuleb kasutada, ning meetmed, mida tuleb rakendada kuni 2013. aasta lõpuni.

Idanaabruses on ELi piirihaldamise abimissiooni raames *Moldova Vabariigis* ja *Ukrainas* (EUBAM) ning Lõuna-Kaukaasia integreeritud piirihalduse piirkondliku programmi raames tehtud rohkem koostööd piirihalduses. Idapartnerluse tegevuskava käsitlevas ühisteatises on esitatud rohkem üksikasju selle partnerluse raames kavandatud meetmete kohta.

KOKKUVÕTE

Eelmise aasta mais viis EL lõpule Euroopa naabruspoliitika põhjaliku läbivaatamise. Läbivaatamine oli tingitud mitmest asjaolust: vajadus toetada üle kogu ELi lõunanaabruse levivat demokratiseerumise protsessi, mõnede Ida-Euroopa partnerite Euroopa-suunalised püüdlused ja vajadus süvendada idapartnerlust ning Lissaboni lepingu jõustumisega tekkinud uued võimalused. Aasta hiljem on pilt paljulubav. Mitmest küljest on ELi naabruskond täna võrreldes aasta taguse ajaga demokraatlikum ja muutustele rohkem avatud. ELi uus poliitikakäsitlus on leidnud oma kindla koha. Enamikul partnerriikidel on selle käsituse üle hea meel ning mitmed on valmis viima ellu poliitilisi ja majandusreforme suurema otsusekindlusega ja siduma ennast tihedamalt ELiga.

Kuid tegemist on siiski üleminekuajaga. Riigid tegelevad uute põhiseaduste koostamise, uute institutsioonide ülesehitamise, demokraatiale üleminekut toetava sisekonsensuse kujundamisega ning uute juhtide valimisega. Tegemist on keerulise ülesandega ja mõnel juhul väga valulise protsessiga. Arusaadavalt peavad mõned riigid jõudma nende siseprotsessidega kaugemale, enne kui saab täies ulatuses jätkata dialoogi ELiga reformide üle ja pidada läbirääkimisi, mis avaksid ukse tihedamate kaubandussuhete, suurema majandus- ja valdkondliku integratsiooni ning lihtsama liikuvuse suunas.

Siinkohal on ELi jaoks oluline täita oma võetud kohustused lõunanaabruse vastu ning võtta rohkem kohustusi idanaabruse vastu. See aitab kaasa ka ELi enda julgeolekule ja heolule. ELi usaldusväärsus ülemaailmse tegijana sõltub suuresti sellest, kas ta suudab otsustavalt tegutseda oma naabruskonnas. Seepärast peab EL hoolimata oma majandusraskustest jääma avatuks ja ettevaatavaks, tugevdama oma suhteid naabritega veelgi ja kindlalt toetama oma partnerite püüdlusi muuta oma riike demokraatlikumaks, õitsvamaks ja seeläbi ka stabiilsemaks.